

Fågelkalendern

Nystart för organiserad fågelfenologi i Sverige

Få saker är så spektakulära som när flyttfågeln kommer tillbaka från sina övervintningsplatser. Inte bara fågelskådare fascinerar av naturens totala omvandling på våren. Facebook-flöden går varma och tidningar, radio och TV fylls av inslag om de första vårtecknen. Nu vill vi omsätta intresset för vårtecknen till en organiserad miljöövervakning, och du kan hjälpa till.

Våren 2017 startar "Fågelkalendern", en standardiserad insamling av vårtecknen och andra fenologiska data med hjälp av frivilliga observatörer. Fågelkalendern är en del av Naturens kalender och målsättningen är att såväl en erfaren skådare som den som vill lära sig mer om fåglar ska kunna delta.

Klimatförändringens effekter

Studier av fenologi, det vill säga hur naturen förändras över årtiderna, spelar en viktig roll för att förstå hur klimatförändringen påverkar våra ekosystem. Det handlar både om att förstå hur enskilda arter påverkas, men också om växtsäsongen som helhet och samspelet mellan arter.

I Sverige har vi en historisk databas med standardiserade, fenologiska observationer, som vi kan jämföra nutida data med. Det var Uppsala universitet och SMHI som med början 1873 organiserade en landsomfattande insamling av fenologidata. Fågelobservationerna i databasen består av drygt 63 000 rapporter från åren 1873-1951. Genom att göra liknande observationer idag kan vi mäta hur mycket olika arter påverkats i olika delar av landet.

Artportalen, som är en webbplats för observationer av Sveriges växter, djur och svampar innehåller en ständigt ökande mängd av spontanrapporter från fågelskådare. Eftersom mycket av rapporteringen till Artportalen i dagsläget sker utan någon gemensam instruktion blir jämförelser mellan olika år, säsonger, personer och områden osäkra, och det är svårt att

Hur går det till?

- I Fågelkalendern samlar vi in uppgifter om flyttfåglars ankomst och andra årstidstecken på ett organiserat sätt.
- Du rapporterar in vilka arter du ser och hör – och de du inte ser och hör – under 5 minuter.
- Vi rekommenderar ett antal prioriterade arter att fokusera på, men du bestämmer själv vilka arter som du känner till och tänker observera.
- Du bestämmer själv var du ska göra observationerna.
- Vi vill att du utför dina 5-minuters observationer två gånger per vecka under den relevanta perioden av året.

göra direkta jämförelser mellan Artportalens rapporter och den historiska fenologiska databasen. Det är ett av problemen Fågelkalendern vill lösa.

Organiserat nätverk av observatörer

Sedan 2008 pågår en insamling av växtfenologiska data på www.natureskalender.se. På senare

år har detta formaliserats och utökats med Bikalendern, och nu står alltså Fågelkalendern på tur.

Målsättningen med Fågelkalendern är att samla in landsomfattande, standardiserade observationer av häckfågelarternas vårankomst och höstflyttning och även datum för revirhävdande hos flytt- och stannfåglar. Med detta nytillskott av fenologirapporter i Artportalens databas kommer Fågelkalendern komplettera och stärka analyser och tolkning av andra data, från såväl Artportalen som fågelstationerna, och även ge en bättre möjlighet att se hur mycket fåglarnas kalender förändrats jämfört med hur det var förr.

Nyborjare och erfarna sida vid sida

Datinsamlingen kommer att utformas så att man lätt ska kunna genomföra sina observationer i vardagen. Genom att varje observatör har en egen anpassad artlista bestående av de arter man kan identifiera, kan både erfarna fågelskådare och personer som bara har kunskap om några få arter bidra med sina observationer på ett likvärdigt sätt. Detta gör förhoppningsvis att många kan delta och rapportera under en följd av år.

Med tanke på det stora intresset för vårtecken och flyttfåglars ankomst hoppas vi att Fågelkalendern ska bidra till att sprida intresset för fåglar och öka medvetenheten om klimatförändringens effekter. Vi tror också att SOF-BirdLife och de lokala fågelföreningarna kommer att gynnas, eftersom Fågelkalendern bygger på lokala observationer av årstidsskiftningarna i hela landet.

Kort om Fågelkalendern

- Fågelkalendern är en del av Naturens kalender, som följer årstiderna genom att samla in observationer av olika arter. SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, är huvudman och samarbetar här med SOF – BirdLife Sverige och Artportalen.
- Fågelkalendern bygger på ett landsomfattande nätverk av frivilliga som gör observationer på samma sätt.
- Du anmäler dig på www.naturenskalender.se
- En enkel, standardiserad metod gör det möjligt för både erfarna fågelskådare och personer som bara har kunskap om några få arter att bidra på ett likvärdigt sätt.
- Ett resultat från Fågelkalendern blir att visa hur fågelsäsongen ändrats för olika arter i olika delar av landet. Dessa resultat kommer att vara lätta att kommunicera ut och därmed öka medvetenheten i samhället om fåglars biologi och hur de påverkas av klimatförändringar.

Projektledningsgrupp

Cecilia Kullberg, Stockholms universitet,
cecilia.kullberg@zoologi.su.se, 08-164713

Lotta Berg, SOF – BirdLife Sverige

Debora Arlt, SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Kjell Bolmgren, SLU, Sveriges lantbruksuniversitet,
koordinator för Svenska fenologinätverket,
kjell.bolmgren@slu.se, 018-671261